

جامعه‌شناسی 2 (پایه یازدهم انسانی)

درس اول

«جهان فرهنگی»

مفاهیم کلیدی

جهان هستی، جهان انسانی، جهان فردی، جهان اجتماعی، جهان تکوینی

خلاصه درس

*** هر فرهنگی در عمیق‌ترین لایه‌های خود به بنیادی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.

*** روح و شالوده فرهنگ: پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند و به مثابه روح یا شالوده آن فرهنگ عمل می‌کنند.

*** سه پرسش بنیادین:

هستی‌شناسی: مطالعه اصل وجود و هستی

معرفت‌شناسی: مطالعه ساخت

انسان‌شناسی: مطالعه انسان

- تعریف جهان: مجموعه‌های گسترده و بااهمیتی که پدیده‌های متفاوتی را در بر می‌گیرند.

- تقسیمات جهان هستی: 1. جهان انسانی 2. جهان تکوینی

جهان انسانی

*** تعریف جهان انسانی: جهانی است که محصول زندگی انسان است و هر چه که با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید به این جهان تعلق دارد.

*** جهان انسانی به دو بخش تقسیم می‌شود: www.my-dars.com

1. بخش فردی ← این بخش به زندگی فردی و شخصی افراد مربوط می‌شود ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان
ها به این بخش تعلق دارد مانند دانسته‌ها، افکار، تجربیات و

به بخش فردی جهان انسانی **جهان ذهنی** هم گفته می شود.

1. بخش اجتماعی ← بخش اجتماعی جهان انسانی، زندگی اجتماعی انسان ها را دربرمی گیرد این بخش هویت فرهنگی دارد. به بخش اجتماعی جهان انسانی **جهان فرهنگی** هم گفته می شود.

تعریف فرهنگ: فرهنگ شیوه زندگی اجتماعی انسان ها را شکل می دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان هاست.

******* چه زمانی فرد در محدوده جهان فردی و ذهنی خود قرار دارد و چه زمانی به جهان فرهنگی وارد می شود؟

وقتی فردی درباره موضوعی خاص می اندیشد، در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد، ولی هنگامی که اندیشه اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می کند، به جهان فرهنگی وارد می شود.

******* بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی (جهان فردی و اجتماعی) **هماهنگی، تناسب و تعامل** وجود دارد هر فرهنگی نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می دهد. هر نوع عقیده و اخلاقی نیز فرهنگی متناسب با خود را جست و جو می کند.
(وجود **رابطه متقابل** بین جهان ذهنی و جهان فرهنگی)

جهان تکوینی

******* **تعریف جهان تکوینی:** یکی دیگر از انواع تقسیمات جهان هستی است در مقابل جهان انسانی قرار دارد پیش از انسان وجود داشته است و مستقل از خواست و اراده انسانی است.

******* دیدگاه های مختلف در مورد جهان تکوینی:

الف) برخی جهان تکوینی را به طبیعت محدود می کنند آنها طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می دهند. جهان انسانی را به دو جهان ذهنی و فرهنگی تقسیم می کنند و به این ترتیب از وجود سه جهان سخن می گویند. **جهان طبیعت، جهان ذهن و جهان فرهنگ.**

ب) متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی دانند. از نظر آنان، جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است و جهان تکوینی را هم به **دو جهان طبیعت و فوق طبیعت** تقسیم می کنند.

******* دیدگاه متفکران مسلمان نسبت به جهان تکوینی:

متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی دانند. از نظر آنان، جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است و جهان تکوینی را هم به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می کنند.

*** دیدگاه هایی درباره جهان های مختلف و رابطه آنها با هم :

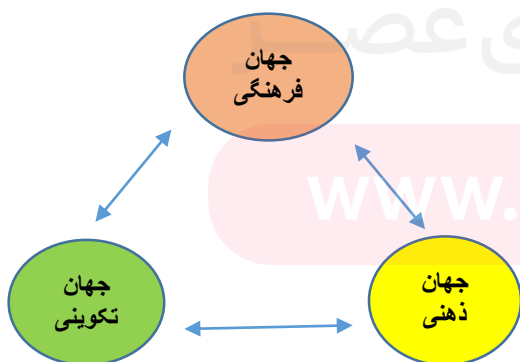
دیدگاه اول: براساس این دیدگاه جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می شود و **جهان طبیعت** مهم تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است. ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها همانند علوم طبیعی است. طرفداران این دیدگاه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند. نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت ها و قابلیت هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می کند.

دیدگاه دوم: گروهی دیگر **جهان فرهنگی** را مهم تر از جهان ذهنی و تکوینی می دانند. در این دیدگاه جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آنهاست و جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می کنند. از این دیدگاه، جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می دهند.

دیدگاه سوم: براساس این دیدگاه، جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی، **مهم و در تعامل و ارتباط با** یکدیگرند.

*** دیدگاه قرآن درباره جهان های مختلف (تکوینی، فرهنگی، ذهنی) و رابطه آن ها با هم:

از نگاه قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست. ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی شود و جهان تکوینی بر اساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد. قرآن کریم برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه ای قائل است و از زندگی و مرگ امت ها سخن می گوید. در عین حال، جهان فردی اشخاص را نادیده نمی گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می کند.

تهیه و تنظیم: خاطره ضرغامی دبیر علوم اجتماعی شهرستان خرمشهر استان خوزستان

مای درس
گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir